

Białystok, 24 czerwca 2014r.

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

lekarz Joanny Marciniak

pt. „**Wpływ atopowego zapalenia skóry na jakość życia chorych dzieci i ich rodziców**”

Atopowe zapalenie skóry (AZS) jest jedną z najczęstszych chorób skóry wieku dziecięcego. Charakteryzuje się przewlekłym i nawrotowym przebiegiem, znacznie nasilonym świądem, typową dla wieku morfologią i lokalizacją zmian skórnych. W ostatnich latach zachorowalność na tę chorobę znacznie wzrosła, co jest w dużej mierze wynikiem narastającej ekspozycji na alergenów. Jakość życia pacjentów z AZS wiąże się z dyskomfortem związanym z nawrotowym stanem zapalnym skóry, uporczywym świądem, przewlekłą terapią, towarzyszącym stresem oraz zaburzonym funkcjonowaniem jego rodziny. Szereg badań potwierdza znaczne obniżenie jakości życia pacjentów z AZS w odniesieniu do populacji zdrowej, jak i do innych przewlekłych chorób dermatologicznych i ogólnoustrojowych. Jednak w piśmiennictwie światowym opublikowano dotychczas niewiele prac dokumentujących wpływ atopowego zapalenia skóry u dziecka na jakość życia poszczególnych członków rodziny, a przecież atopowe zapalenie skóry ma swój początek najczęściej w pierwszych latach życia i zmaganie się z nim jest wyzwaniem dla całej rodziny. Choroba dziecka może mieć wpływ na stan emocjonalny, finansowy, fizyczny i socjalny rodziców dziecka. Dlatego podjęte przez Doktorantkę badania, mające na celu ocenę jakości życia dzieci chorujących na atopowe zapalenie skóry a także ocenę wpływu tej choroby na jakość życia jego rodziców należy uznać za aktualne i ważne.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa lekarz Joanny Marciniak liczy 126 stron i zawiera 36 zestawień tabelarycznych, 49 rycin oraz 2 załączniki. Wsparta została 114 pozycjami piśmiennictwa, w większości pochodzącymi z ostatnich lat. Układ pracy jest typowy dla rozpraw doktorskich z dziedziny nauk medycznych, jednak wyróżnia się niezwykłą starannością zredagowania i opracowania technicznego. Składa się z następujących rozdziałów: wstępu, celu pracy, materiału i metodyki, wyników i ich omówienia, wniosków,

streszczenia, zestawienia piśmiennictwa oraz załączników w postaci kwestionariuszy oceniających jakość życia. Co ważne autorka uzyskała zgodę na ich wykorzystanie od twórców powyższych kwestionariuszy - profesora Finlay'a i doktora Basra z Uniwersytetu w Cardiff (Walia). Godnym uwagi jest zebranie na początku rozprawy często używanych skrótów, co w znaczny sposób ułatwia czytelnikowi śledzenie poszczególnych części rozprawy doktorskiej. Praca jest poprawnie zredagowana, a sposób prezentacji nie budzi zastrzeżeń.

Wstęp rozprawy doktorskiej napisany jest dojrzałe i przejrzyste. Doktorantka w treściwy sposób przedstawia zagadnienia związane z epidemiologią, etiopatogenezą, obrazem klinicznym, diagnostyką i leczeniem AZS oraz dokładnie omawia problematykę związaną z jakością życia, a także narzędzia służące do jej pomiaru. Z oczywistych względów autorka najwięcej miejsca poświęca problemowi jakości życia u dzieci z atopowym zapaleniem skóry, przedstawiając aktualny stan wiedzy na temat wpływu atopowego zapalenia skóry na rozwój dziecka zarówno w okresie niemowlęcym, przedszkolnym, szkolnym jak i w okresie dojrzewania. Kontynuując temat Doktorantka podkreśla jak ważnym problemem jest wpływ AZS u dziecka na jakość życia pozostałych członków rodziny. Całość obszernego wstępu stanowi bardzo dobre, w pełni wyczerpujące wprowadzenie w tematykę badań własnych i świadczy o dobrym przygotowaniu merytorycznym Doktorantki.

Uzasadnienie i cele pracy zostały przedstawione w sposób jasny, a przez to umożliwiający precyzyjne odniesienie się do nich po przeprowadzeniu badań. Doktorantka postanowiła opracować i przeprowadzić walidację polskiej wersji językowej kwestionariusza oceniającego wpływ choroby dermatologicznej na jakość życia rodziny, ocenić jakość życia dzieci chorujących na atopowe zapalenie skóry, a także ocenić wpływ atopowego zapalenia skóry u dziecka na jakość życia rodziców oraz porównać wpływ tej choroby u dziecka na jakość życia poszczególnych rodziców (matki i ojca). Należy podkreślić, że przedstawione przez Doktorantkę cele badawcze zostały w pełni zrealizowane w dalszych częściach rozprawy doktorskiej.

Badaniami objęto 50 pacjentów chorujących na atopowe zapalenie skóry w wieku od 2 do 24 miesięcy, w tym 32 pacjentów z dodatnim wywiadem rodzinnym w kierunku chorób atopowych. W pierwszej części badań dokonano opracowania i walidacji polskiej wersji językowej kwestionariusza oceniającego wpływ choroby dermatologicznej na jakość życia rodziny, natomiast w drugiej części zbadano jakość życia dzieci z atopowym zapaleniem skóry oraz wpływ tej choroby dziecka na jakość życia rodziców. W celu uzyskania szczegółowych informacji na temat badanych pacjentów utworzono ankietę osobową.

Rozpoznanie AZS ustalano na podstawie ogólnie przyjętych kryteriów diagnostycznych Hanifina i Rajki. Do oceny nasilenia procesu chorobowego Doktorantka posłużyła się skalą SCORAD (*Severity Scoring of Atopic Dermatitis*) oraz wskaźnikiem EASI (*Eczema Area and Severity Index*). Obie skale są powszechnie akceptowanymi narzędziami badawczymi coraz częściej wykorzystywanymi w praktyce klinicznej. W związku z tym zasadność ich zastosowania w omawianym badaniu nie wzbudza wątpliwości. W celu oceny jakości życia dzieci z atopowym zapaleniem skóry wykorzystano kwestionariusz IDQOL (*The Infant's Dermatitis Quality of Life Index -indeks jakości życia- egzema u niemowląt*) w których odpowiedzi udzielali opiekunowie. Oceny wpływu atopowego zapalenia skóry u dziecka na jakość życia rodziców dokonano za pomocą uprzednio stworzonej polskiej wersji językowej kwestionariusza FDLQI (*The Family Dermatology Life Quality Index -rodzinny dermatologiczny indeks jakości życia*). Doktorantka porównała również wpływ atopowego zapalenia skóry u dziecka na jakość życia poszczególnych rodziców – matki i ojca. Dodatkowo oznaczano poziom IgE całkowitego w surowicy pacjentów oraz poziom swoistych przeciwciał skierowanych przeciw konkretnym alergenom w surowicy. Kryteria kliniczne oraz zasady oceny stanu klinicznego pacjentów zostały przedstawione w sposób wskazujący na prawidłowe przeprowadzenie rekrutacji, kwalifikacji i monitorowania uczestników badania. Metodę badania przedstawiono w sposób zrozumiały i umożliwiający jego powtórzenie. Analizę statystyczną otrzymanych wyników przeprowadzono starannie z dobrze wyselekcjonowanymi testami. Podnosi to rangę pracy i uwiarygodnia wyniki badań Doktorantki. Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu.

Wyniki pracy zostały opracowane starannie. Przedstawiono je w postaci tabelarycznej oraz na rycinach. Prezentacja graficzna, która przy wstępnej ocenie rozprawy wydała mi się zbyt obszerna, po głębszym zapoznaniu z pracą okazała się niezbędna dla przejrzystego przedstawienia złożonej analizy uzyskanych wyników. Zwracają uwagę precyzyjne legendy do tabel i rycin, co w oczywisty sposób ułatwiło pracę recenzenta. Doktorantka w pierwszej części badań na podstawie prawidłowo wypełnionych dwukrotnie ankiet, dokonała analizy wiarygodności kwestionariusza „Rodzinnego dermatologicznego indeksu jakości życia”. Stwierdziła istotną statystycznie, dodatnią korelację pomiędzy otrzymanymi wynikami w przypadku każdego pytania podczas dwukrotnego wypełniania ankiety, co pozwoliło na wykorzystanie kwestionariusza do oceny wpływu atopowego zapalenia skóry na jakość życia rodziny wśród polskich pacjentów. W drugiej części badań Doktorantka wykazała istotną statystycznie dodatnią korelację pomiędzy indeksem jakości życia według IDQOL a

długością trwania choroby, natomiast nie wykazała istotnej statystycznie różnicy w zależności od płci, wieku pacjenta i wieku zachorowania. Analizując dalej zależność pomiędzy IDQOL a stopniem nasilenia choroby, uzyskała istotną statystycznie, dodatnią korelację zarówno dla indeksu SCORAD jak i EASI. Analizując zależności pomiędzy indeksem IDQOL a liczbą dodatnich alergenów, udokumentowała istotną statystycznie dodatnią korelację pomiędzy badanymi parametrami. Doktorantka zaobserwowała również, że jakość życia dziecka koreluje znamienne z jakością życia rodziców, jednak według autorki choroba dziecka w znacznie większym stopniu upośledza życie matki niż ojca. Wyniki badań wskazują również, że jakość życia dziecka, jak i poszczególnych członków rodziny zależy od klinicznego nasilenia procesu chorobowego a także od liczby dodatnich alergenów.

Dyskusja napisana została w sposób logiczny i przejrzysty. Świadczy to o bardzo dobrej znajomości tematu oraz umiejętności odnoszenia wyników badań własnych do danych uzyskanych z właściwie wyselekcjonowanego i dobranego piśmiennictwa. Omówienie jest w pełni wyczerpujące i dowodzi dużej dojrzałości naukowej lekarz Joanny Marciniak. Wnioski zostały ujęte w 5 punktach, które podsumowują uzyskane wyniki badań, a jednocześnie odpowiadają postawionym przez autorkę celom rozprawy.

Podsumowując stwierdzam, że badania zostały przeprowadzone w sposób prawidłowy, a wnioski są adekwatne do uzyskanych wyników. Rozprawa doktorska przygotowana przez lekarz Joannę Marciniak poza wartością naukową przedstawia dużą wartość praktyczną, gdyż dostarcza ważnych informacji zarówno lekarzom dermatologom jak i pediatrom prowadzących diagnostykę i terapię dzieci z atopowym zapaleniem skóry. Pracę cechuje rzetelność, trzymanie się wyznaczonego kierunku badań, staranność i ciekawa szata graficzna. Całość pracy dokumentuje odpowiednie umiejętności i przygotowanie Doktorantki do samodzielnego prowadzenia prac badawczych. Jednocześnie mam nadzieję, że dopełnieniem rozprawy staną się publikacje pozwalające upowszechnić uzyskane wyniki badań.

W oparciu o powyższą ocenę, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że przedłożona mi do oceny praca doktorska lekarz Joanny Marciniak pt. „Wpływ atopowego zapalenia skóry na jakość życia chorych dzieci i ich rodziców” spełnia wszystkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Mam więc zaszczyt przedłożyć Pani Dziekan oraz Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu moją pozytywną ocenę rozprawy wraz z wnioskiem o dopuszczenie lekarz Joanny Marciniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

prof. dr hab. n. med. Iwona Flisiak

K I E R O W N I K
Kliniki Dermatologii i Wenerologii
Iwona Flisiak
prof. dr hab. n. med. Iwona Flisiak